

Віртуальна виставка «Володар слів ясних і мудрих»

До 130 - річчя від дня народження Максима Тадейовича Рильського

Біографічна довідка

Біографія Максима Рильського достатньо відома, тому окреслю лише кілька моментів. Він цікавого походження, бо по батькові (Тадею Розеславовичу Рильському) — з давнього шляхетського роду Рильських (ще з доби князя Рюрика), герба «Остоя», а мати, Меланія Федорівна Чуприна, була українською селянкою з села Романівка (зараз — Житомирська область). Є версія, що її предки були козаками. Шлюб Тадея Рильського (принципового українського патріота — коли це було, м'яко кажучи, немодно і навіть небезпечно) і української селянки виявився дуже вдалим .

Поет народився в Києві, але дитинство і юність провів у Романівці, куди й потім навідувався.

Навчався спершу вдома, потім у Києві у приватній гімназії Володимира Науменка . Після гімназії навчався на медичному факультеті Київського університету Святого Володимира, потім на історико-філологічному факультеті Народного університету в Києві, заснованому за гетьмана Павла Скоропадського, але жодного з них не закінчив. Займався самоосвітою,

вивченням мов, музикою. З 1919 до 1929 року вчителював у селі, зокрема й у Романівці, а також у київській залізничній школі, на робітфаці Київського університету та в Українському інституті лінгвістичної освіти.

Перша юнацька збірка поезій Максима Рильського «На білих островах» вийшла ще 1910 року. Однак сам він свій шлях в літературу відраховував з 1918 року, із збірки «Під осінніми зорями». У 1920-х Максим Рильський став одним із наймолодших членів мистецького угруповання «неокласиків», до якого входили Микола Зеров, Михайло Драй-Хмара, Дмитро Загул, Павло Филипович (пізніше всі вони були репресовані і розстріляні).

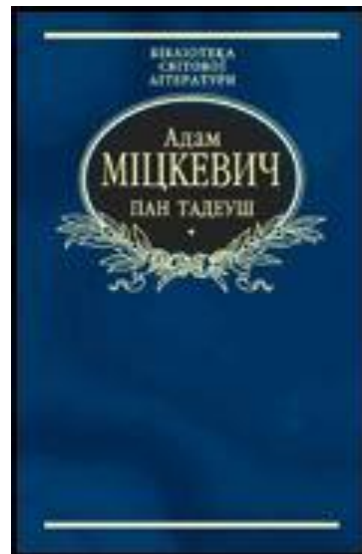
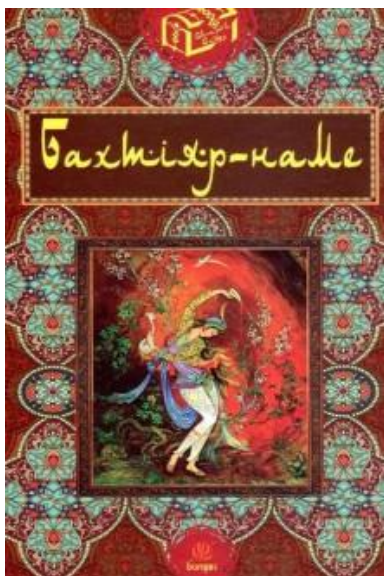
У 1931 році заарештували і Максима Рильського і п'ять місяців протримали в Лук'янівській в'язниці, вимагаючи зізнання в контрреволюційній діяльності. Результатом «пропрацювання» Рильського стало його каяття і «офіційне» сприйняття радянської дійсності.

Після ув'язнення творчість Рильського зазнала змін, і у збірці «Знак терезів» (1932) — першій роботі після арешту — він проголосив активне сприйняття радянської дійсності. Поет був змушений заговорити задушеним голосом, адже тепер мав писати «правильні» вірші. Він єдиний з неокласиків урятувався від сталінського терору і був приєднаний до офіційних радянських поетів. Його творчість поділилася на дві частини — офіційну та ліричну, у якій йому вдалося створити незалежні від політики, суто мистецькі твори.

У наступні роки Рильський виконував тягар різних громадських обов'язків. З 1942 року і до кінця життя він — директор Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, з 1943 по 1946 рік — голова президії Спілки письменників України, з 1944 року — віце-голова Всеслов'янського Комітету, з 1946 року і до кінця життя — депутат Верховної Ради СРСР від Житомирщини, з 1958 по 1964 рік — голова Українського відділення Товариства радянсько-польської дружби. Цих посад Максим Тадейович не шукав і не жадав. Він просто мав величезний творчий, науковий і моральний авторитет. У 1950 році за сукупністю праць без захисту дисертації Рильському було присуджено науковий ступінь доктора філологічних наук, а у 1958 році його обрали дійсним членом АН СРСР. Олександр Йосипович Дейч — російський і український літературознавець, театрознавець, доктор мистецтвознавства, професор називав Максима Тадейовича «енциклопедистом свого часу».

Максим Рильський — один із найвидатніших в українській та світовій літературах майстрів художнього перекладу. Він вільно володів 13 мовами й бібліографія його перекладів величезна: вона охоплює всі роди літератури —

поезію, драматургію, прозу. Найбільше перекладів здійснив з російської, польської та французької мови.

Читаючи ці переклади, забуваєш про те, що це — українська інтерпретація, бо вони — на рівні оригіналів. Скажімо, Адам Міцкевич перекладений конгеніально. Це і його сонети, і балади, і поеми — у тому числі знаменитий «Пан Тадеуш»... Це дуже важливий шедевр на творчій стежі Максима Рильського, бо, обожнюючи поему Міцкевича, він неодноразово редагував свій переклад. І коли ми згадуємо українські переклади з Гете, Гайне, Міцкевича, Словацького, Тувіма, Гюго, Ростана, Метерлінка, Шекспіра, Стівенсона та багатьох інших класиків, то маємо знати: усіх цих авторів перекладав Максим Рильський.

Рильський також перекладав оперні арії, хори і сцени, наприклад: арію Руслана з опери М. Глинки «Руслан і Людмила» та арію Івана Сусаніна з його однойменної опери, пісні Ольги з опери О. Драгомижського «Русалка», арію Ленського з опери П. Чайковського «Євгеній Онегін». Співпрацюючи з видатними композиторами, написав більше десятка пісень.

Його улюбленими композиторами були Шопен і Бетховен (звичайно, й інші класики), а ще Максим Тадейович не просто любив, а й дуже добре знав українські народні пісні. Феноменально, але він пам'ятав із десятків тисяч зразків цього репертуару і наполягав на тому, щоб по радію передавали якомога більше рідкісних фольклорних творів.

Вагому спадщину залишив Максим Рильський і в галузі літературно-художньої критики, літературознавства та фольклористики. Лише в кінці 80-х років ХХ століття вона була опрацьована літературознавцями, що дозволило завершити найповніше 20-томне наукове видання творів митця.

Поетичний світ Максима Рильського

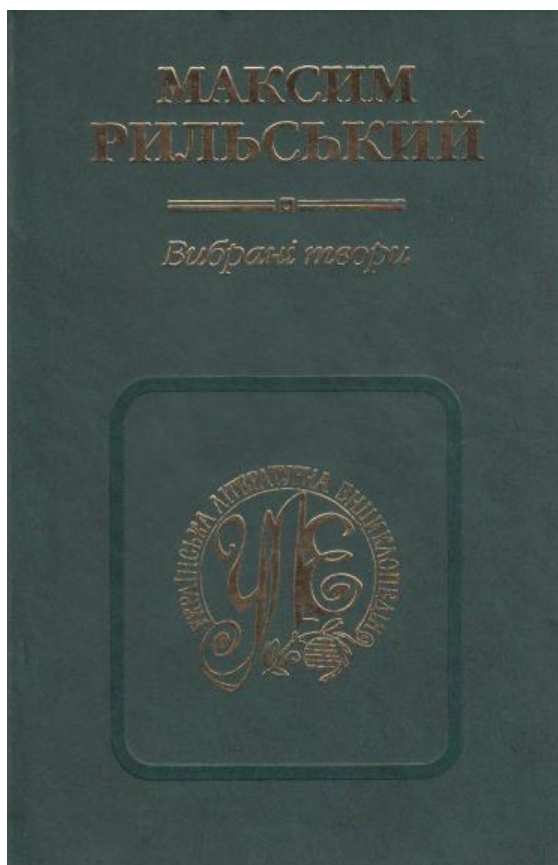

Рильський, М. Т. Зібрання творів : у 20 т. / М. Т.

Рильський. – К. : Наукова думка, 1983-1990. – 12000 с.

Максим Тадейович Рильський – видатний поет, учений, публіцист, перекладач, громадський діяч — залишив по собі велику творчу спадщину. Двадцятитомне видання творів М. Т. Рильського, що пропонується читачеві, є найповнішим зібранням його поетичних, перекладних, літературно-критичних творів, а також вибраних листів. Твори подаються в хронологічному порядку:

поезія – за збірками, в тій послідовності, як їх розташував сам автор, адже кожна збірка складає певну цілісність. Твори, які не входили до збірок, вміщені в розділі «Поза збірками». В кожному томі подаються примітки та алфавітний покажчик творів. У примітках подано історико-літературний та реальний коментар до творів поета, дати публікацій, джерела тексту, різночитання. Примітки й коментарі самого М. Т. Рильського містяться в основному тексті, в посторінкових виносках.

Рильський, М. Т. Вибрані твори : у 2 т.: Переклади / М. Т. Рильський ; укладачі : В. Л. Колесник, В. Є. Панченко, А. Я. Слободянюк ; редколегія : Д. В. Павличко [та ін.]. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2006.

«Вибрані твори» М. Т. Рильського у двох томах – перше з видань започаткованої видавництвом «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана.

У першому томі вміщено вірші та поеми, написані Максимом Рильським у різні періоди творчої діяльності. Вони дають можливість досягнути основні теми і мотиви поетичної спадщини митця, відчуті неповторний світ образів, дум і поривань автора, просвітлено-життєлюбний дух поета.

У другому томі вміщено переклади різних за жанром і тематикою поетичних творів авторів з країн близького і далекого зарубіжжя, здійсненні М. Т. Рильським. Читач має можливість відкрити безцінні здобутки світової літератури, творчо досягнуті одним з найавторитетніших представників української перекладацької школи.

Видання супроводжуються ґрунтовною вступною статтею, науково-енциклопедичними коментарями та примітками, бібліографією тощо. Для широкого кола читачів.

Рильський, М. Т. На білих островах : лірика / М. Т. Рильський. – К. : Життя й Мистецтво, 1910. – 64 с. – Репр. вид. до 100-річчя першої збірки М. Т. Рильського

За підтримки редакції газети «Голос України» видано репринтну копію першої поетичної збірки Максима Рильського – «На білих островах».

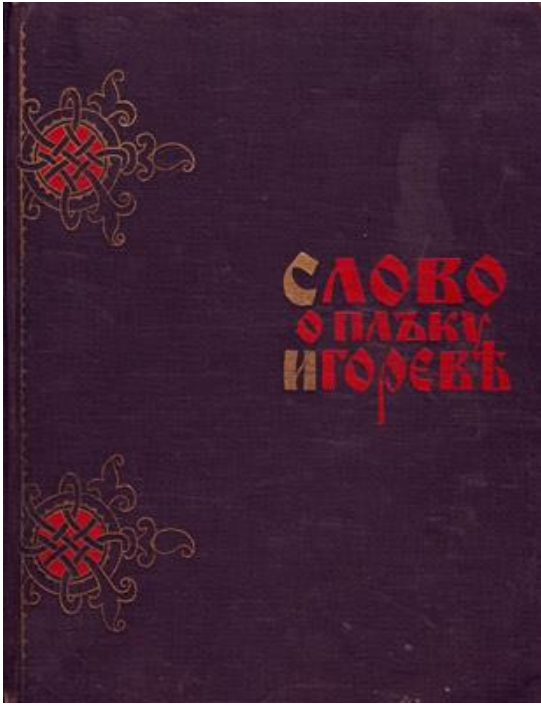
Книга вийшла до 115-ліття поета і має на своїх сторінках помітки, зроблені рукою автора. Вперше збірка побачила світ у Києві 1910 року, а тепер перевидана родинним фондом М. Рильського «Троянди

й виноград» з ініціативи правнука поета, його повного тезки Максима Рильського.

Рильський, М. Т. Лірика : поезія / М. Т. Рильський ; упорядник М. Г. Рильський – К. : Київська правда, 2005. – 240 с.

До збірки увійшли найкращі ліричні вірші Максима Рильського, які репрезентують півстолітній творчий шлях поета.

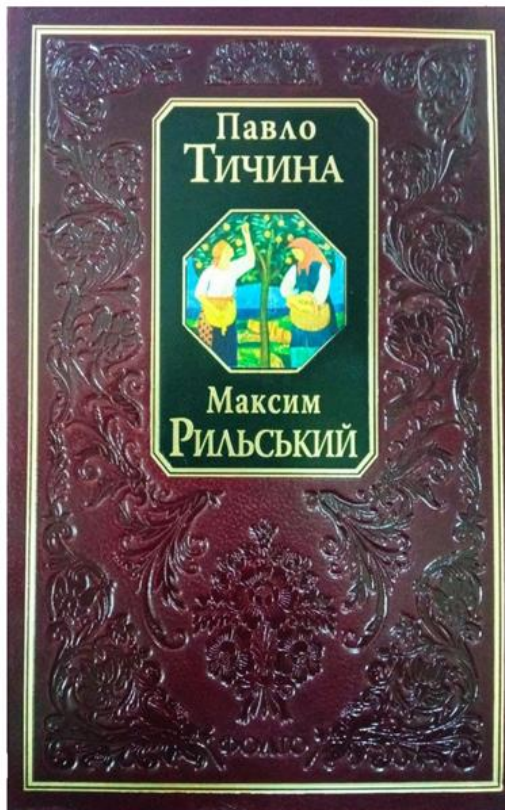
«Слово о полку Ігоревім» та його поетичні переклади і переспіви / вступна стаття Л. Махновця. – К. : Наукова думка, 1967. – 520 с.

Максим Рильський плідно продовжував традицію поетичного трансформування і самостійної творчої розробки ідей та образів «Слова».

Йому належить поетичний переспів «Слова о полку Ігоревім» - «Слово про Ігорів похід».

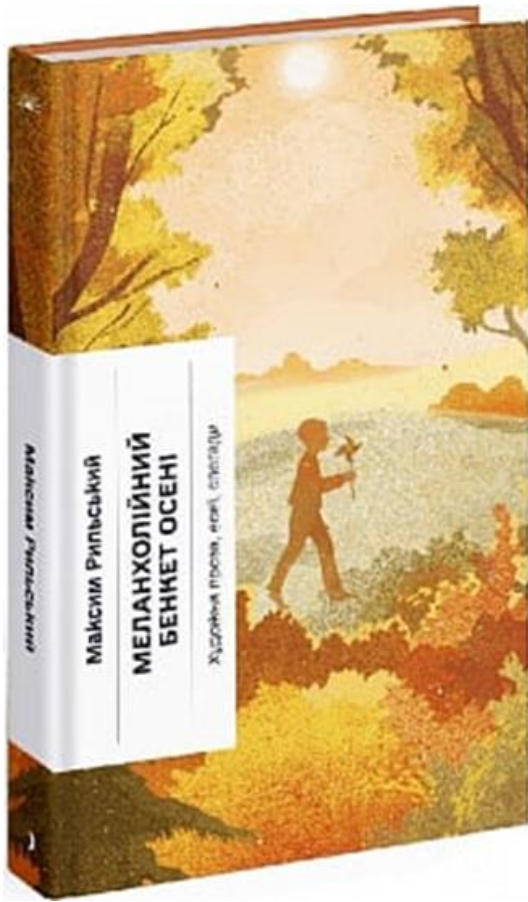
Поетичні образи «Слова о полку Ігоревім» піднялися на смертний бій

проти кривавого ворога - фашизму, в відомій поемі Максима Рильського «Слово про рідну матір». Присутність «Слова» ми бачимо і в інших поезіях Максима Рильського - «Записна книжка», «Слово про тугу й щастя» та ін.

Павло Тичина, Максим Рильський. Вибране. – Харків: Фоліо, 2010. -538 с.

У творчості майже кожного видатного поета є те, що минає разом з часом, і те, що залишається надовго або й назавжди. Довге життя судилося поетам епохальних поетів ХХ століття – Павла Тичини (1891–1967) та Максима Рильського (1895–1964), чия творча спадщина збагатила скарбницю української та світової літератури.

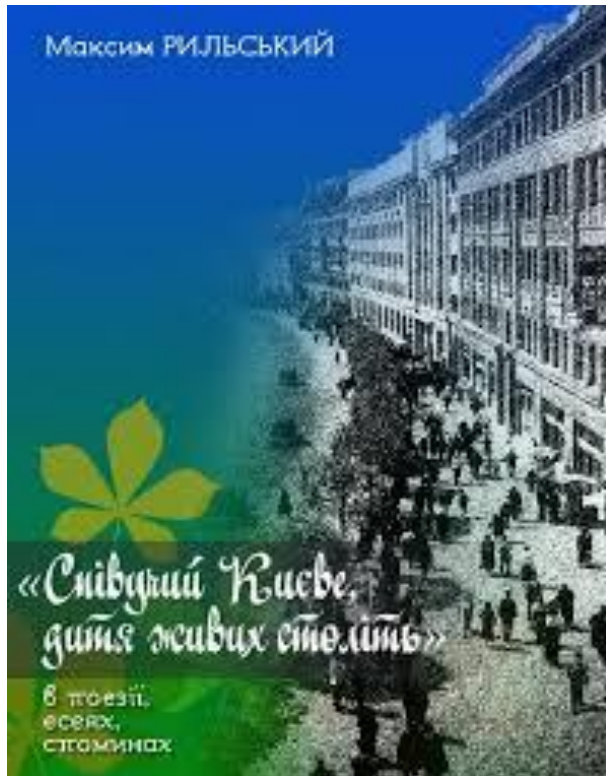

Максим Рильський. Меланхолійний бенкет осені. – Харків: Фабула, 2024. – 272 с.

Максим Рильський знаний насамперед як поет і перекладач, та мало кому відомо про його прозовий доробок. Оповідання раннього періоду — це переважно ліричні етюди, пройняті елегійними настроями, хоча інколи й романтично забарвлені. Це й літературні казки, і малюнки, втілені в слова, і враження від зачарування природою та великоднім ранком, а також потуга епічного полотна «Веселі брати», яке постало зі споминів про гімназійних товаришів.

Добірка містить есеї із циклу «Вечірні бесіди», спогади про сучасників, оповідки й бувальщини про дозвілля, збуте на полюванні й рибальстві, міркування про театр і культурні здобутки. А в мандрівних нотатках переважає ліричне сприйняття світу незнаних країв, враження від пейзажу й архітектури, гастрономічні чарунки, а також тепло зустрічей зі світовими митцями, зокрема від гостини в Луїса Арагона та подив від споглядання картини «Голуб миру» Пабло Пікассо.

Ця книга стане справжнім відкриттям для шанувальників творчого доробку Максима Рильського та всіх, хто цінує якісну українську літературу, наповнену глибоким змістом і тонким ліризмом.

Максим Рильський. Співучий Києве, дитя живих століть. – Київ: Дніпро, 2023. – 296 с.

Під однією обкладинкою упорядник, онук і директор БО «Фонд Максима Рильського „Троянди й виноград“» Максим Георгійович Рильський зібрав майже півсотні віршів Максима Тадейовича Рильського. При чому перші, юнацькі вірші поета датуються 20-ми роками ХХ століття.

Представлена збірка «Співучий Києве, дитя живих століть» в поезії, есеях, споминах. Автором-упорядником та автором передмови

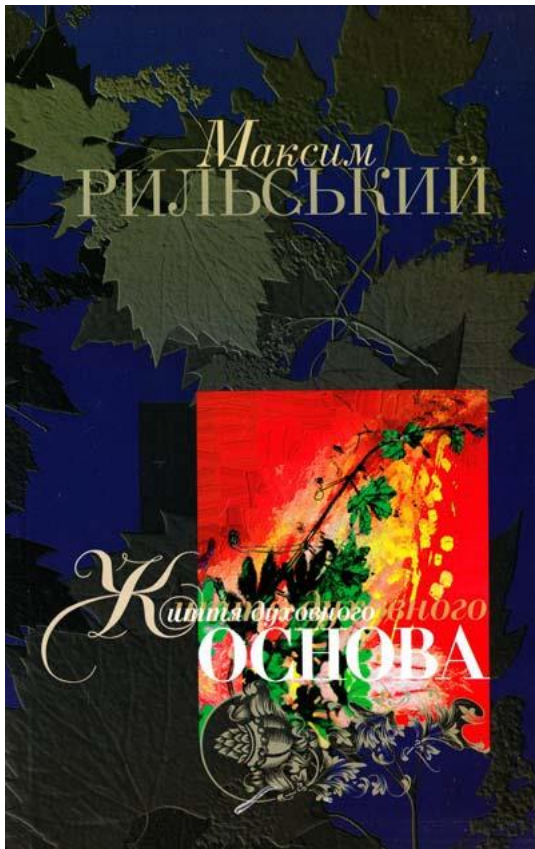
якої є онук прославленого поета Максим Георгійович Рильський. Ця книжка присвячена Києву і киянам у творах Максима Тадейовича Рильського, розповідає про самого класика у споминах рідних, друзів, колег. Впродовж всього життя Максим Тадейович оспівував улюблене місто – постійне джерело свого натхнення і захоплення – у віршах і поемах, в публіцистиці та в есеях, в журналістських жанрах – репортажах та інтерв'ю.

Поетичний цикл збірки – понад чотири десятки віршів. Це не тільки емоційна осанна Києву, його красі, славетній історії та сьогоденню, а ніби спів розмова з містом та з містянами, живі олюднені картинки з їхнього життя.

Незмірно багато зворушливого тепла і доброти відчувається в портретах-нарисах людей, дорогих автору! Перед читачем виникають образи вченого і письменника, актора і вчителя.

Не має залишити байдужим читача і розділ, в якому здійснюємо уявну подорож в Київ ХХ століття, в місто за життя Максима Рильського. Важливі віхи в його життєдіяльності відтворюють спомини у супроводі кількох десятків ілюстрацій, у згадках різних часів і людей.

Максим Рильський, як публіцист і перекладач

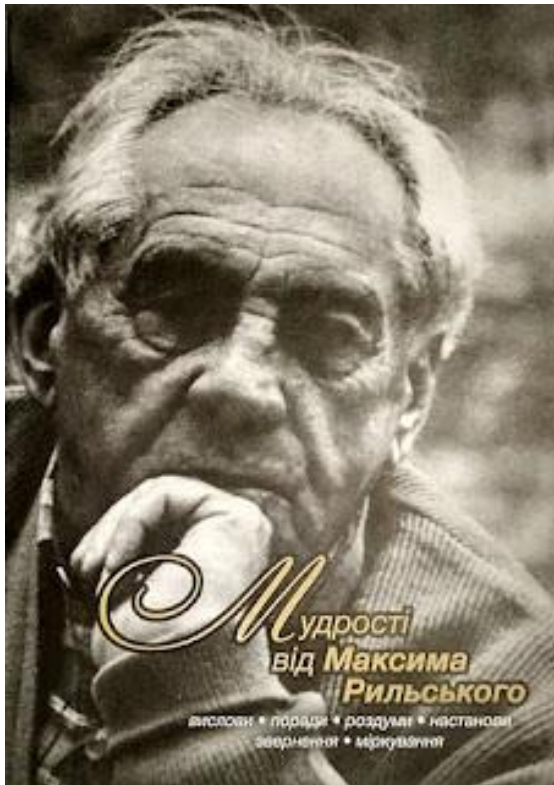
Рильський Максим. Життя духовного основа. – Просвіта, 2007. -160 с.

Книжку складають статті й висловлювання Максима Рильського про красу, неповторність і невмирущість української мови. Світлини — із фондів Київського літературно-меморіального музею Максима Рильського.

Рильський, М. Т. Ясна зброя: статті– К. : Радянський письменник, 1971. – 285 с.

Книга містить праці М. Рильського, присвячені питанням культури мови і перекладацького мистецтва. У цій книжці зібрано літературознавчі та критичні статті поета-академіка. Перший розділ «Очима дослідника» обіймає матеріали, присвячені дожовтневій літературі, в другому – «Над сторінками друзів» – зібрано критичні статті про поетових сучасників.

Рильський М. Т. Мудрості від Максима Рильського : вислови, поради, роздуми про філософію буття. – Київ : Успіх і кар'єра, 2018. – 191 с.

В книжці зібрані вислови, міркування - справжній розсип наповнених глибоким філософським та життєвим смислом мудростей, які залишив Максим Рильський. Мудрості поета-академіка не втратили своєї актуальності в нашому сьогоденні. Дійсно, як наголошував сам класик, "великий поет - завжди сучасник".

Рильський, М. Т. Переклади / М. Т. Рильський ; упоряд. И. Скаун. – К. : Українські пропілеї, 2016. – 592 с.

Перекладацтво – одна з блискучих граней таланту видатного українського поета Максима Рильського. Починаючи від найраніших спроб 20-х років ХХ століття, закінчуючи фінальними шліфуваннями конгеніального перекладу «Пана Тадеуша» Міцкевича у 60-х, Рильський наполегливо прокладав власну інтерпретаторську лінію, засновану на доброму смаку, ретельному доборі текстів і чудовій орієнтації в стильових течіях світової літератури. Відтворюючи взірцеві, ліричні і

драматичні, твори українською мовою, Максим Рильський наочно демонструє її придатність для передачі як мелодійних обертонів, так і найвищих смислових реєстрів іншомовних шедеврів. Пропонована увазі читача книга є чудовою нагодою ознайомитися з перекладацьким доробком досвідченого майстра, зустрівши давно знайомі, хрестоматійні твори – ось хоча б і «Мідного вершника» Пушкіна або «Пісню невинних» Верлена – у шатах рідного слова. У книжці зібрано поетичні переклади М. Рильського 1920-1930-х років. Ряд перекладів друкуються вперше, інші звірено з рукописними першоджерелами. Переклад поеми А. Міцкевича «Пан Тадеуш» уперше після 1927 року перевидано в початковій редакції, а поеми Вольтера «Орлеанська діва» — у першій редакції 1930-х років.

Література про життя і творчість

Людмила Журавская. Максим Рильський. Як вічність — молодий. —
Апріорі, 2020. —

Книга знайомить читачів з життям і творчістю українського поета-класика Максима Рильського. Видання проілюстроване фотодокументами, подаються матеріали про музеї поета в Романівці, на Житомирщині, та в Голосієво, в Києві. Книга може слугувати для старшокласників, студентів вузів та широкого кола шанувальників класичної поезії.

Максим Рильський . : автор-упорядник В. Є. Панченко, В. Л. Колесник ;– Х. : Фоліо, 2019. – 384 с.

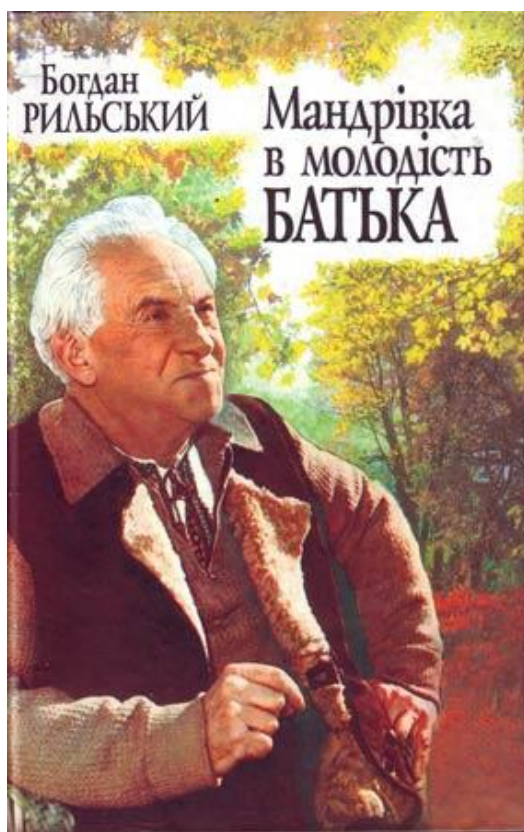
До видання увійшли матеріали, що висвітлюють драматичну історію цькування видатного поета, перекладача, громадського діяча Максима Рильського (1895–1964). У 1920-ті роки його причетність до угруповання «неокласиків» викликала гострі напади офіційної критики, що закінчилося арештом Рильського у 1931-му. В жовтні 1947 року він знову зазнав безжально-несправедливої критики, відкритого політичного гоніння з боку літераторів і партійних діячів за «буржуазно-націоналістичний ухил, відсутність більшовицької ідейності». Дух тих часів живе у статтях, архівних матеріалах, поетичних творах, спогадах, промовах, резолюціях, що включені до цього збірника, як нагадування про жорстокі уроки тоталітаризму ХХ століття.

Агєєва В. П. Мистецтво рівноваги: Максим Рильський на тлі епохи / В. П. Агєєва. - Київ : Книга, 2012. - 392 с.

Авторка розглядає творчість Максима Рильського у широкому біографічному та історико-культурному контексті. Вперше із залученням тривалий час недоступних або замовчуваних архівних матеріалів і документів простежено історію шляхетського роду Рильських, зокрема історію боротьби "двох душ", польської й української, роль Тадея Рильського і всього

середовища київської Старої Громади у формуванні найвизначнішого поета неокласичного кола. Розглянуто художню еволюцію від символізму десятих років до неокласицизму двадцятих - сорокивих. Окрема сюжетна лінія цього дослідження - особливості "безпеки життєдіяльності" у роки сталінського соцреалізму, складні й незрідка трагічні колізії співіснування з радянською системою, аналіз текстів з подвійним дном, текстів - шифрів, наявних у багатьох радянських письменників. Поетика Максима Рильського аналізується в контексті художньої практики київських неокласиків, зокрема Миколи Зерова та Павла Филиповича. Акцентується особлива роль Максима Рильського у збереженні традицій українського модернізму в другій половині ХХ століття.

Рильський, Богдан Максимович. Мандрівка в молодість батька / Б. М. Рильський. – 2-ге вид. доп. – К. : Київська правда, 2004. – 144 с.

Ця книжка - синівські спогади про батька - славетного українського поета-класика Максима Рильського, про рідних та близьких йому людей, які жили в складну й драматичну епоху 30-60-х років 20 ст.

Максим Рильський. Люби природу не для себе. – Київ: Дніпро, 2025. — 320с.

Це книга про Максима Тадейовича Рильського. Про людину, яка до нестями любила природу, знала, боронила і відтворювала її красу і користь у своєму письменстві.

Майже чотири десятки тільки прозових творів – статей, есеїв, нарисів, споминів на теми довкілля. Виступів і поезій – не злічити. Витримки із багатьох його публікацій, коментарі, листи, вислови автора і про нього, як і вірші про природу представлені в кожному розділі книжки. Саме природа, яка оточувала від народження, сформувала письменника як особистість, а, загалом, і самий спосіб життя. Яскравий митець поетичного живопису, Максим Тадейович пише малюнки, в яких живуть людина і сам автор у першій особі. Їх бачиш, відчуваєш і ніби спілкуєшся з ними. Його птахи, дерева, рослини стають живими співучасниками спілкування поета з природою, через них він сприймає її ритми і красу.

Розділи книжки розвивають і доповнюють один одного. Останні два розділи – «Мандрівка стежками діда. Спомини онука» і «До нащадків» – як літописний місток в сьогодення.